

ומאמר זה נותן לנו תוספת הסבר בדברי רבי ישמעאל כאן, שיש לדקדק בהם: איך יתכן שגם כשישראל גרמו לסילוק הפמליא (ראה לעיל), שהוא פגם כללי - עדיין ימעט הקב"ה בסרחונם מפני חיבתם? ועל פי הנ"ל יש לומר שאהבת הקב"ה לישראל היא אהבה עצמית, ועד שאי אפשר להפריד ביניהם כלל כביכול, ובמילא, גם כשישראל הם בשפל המדריגה, חיבתם לפני המקום אינה מתבטלת והוא ממעט בסרחונם.

מוצר החכמה

ד, כב

אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות ה' אלקיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם

אשר נשיא יחטא: לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להציא כפרה על שגגתו קל וחומר שמתחרט על זדונותיו.

מוצר החכמה

צריך ביאור:

א. לכאורה הי' לו להעתיק בדיבור המתחיל גם את המלים "והביא את קרבנו" שבפסוק הבא, שכן האושר הוא מכך שהנשיא מביא כפרה על שגגתו.

ב. בפשטות כוונת רש"י היא לתרץ את השינוי בפסוקנו לגבי פר כהן המשיח ופר העלם דבר של ציבור - "אם כהן המשיח יחטא גו'", "אם כל עדת ישראל ישגו גו'". וקשה: מדוע מוציא את הכתוב מפרשו בדרך הדרש, והרי אפשר לפרש ש"אשר נשיא יחטא" בא בהמשך לפרשה הקודמת "ואם כל עדת ישראל", ופירושו כאילו הי' כתוב "ואם אשר יחטא הוא נשיא גו'" (כפי שמפרש האבן עזרא), או ש"אשר" הוא כמו "כאשר" ("וחסר כ"ף הדעת"), כפירוש הרמב"ן.

ג. מדוע לא כתב שפירוש זה הוא בדרך הדרש - "מדרשו".

ד. "אשרי הדור כו'" - (א) בכתוב הרי נאמר "אשר נשיא יחטא". (ב) איזה אושר יש לדור מכך שהנשיא מביא כפרה על שגגתו.

ה. בכתוב עצמו קשה: מה נוגע לפשט ותוכן פרשה זו תוכן הדרש "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו".

ו. בתורת כהנים נאמר "אשרי הדור שהנשיא שלו מביא חטאת על שגגתו", ואילו רש"י משנה ומדייק "נותן לב להביא כפרה על שגגתו".

ז. בתורת כהנים מסיים שבשעה שהנשיא מביא קרבן, ההדיוטות למדין ממנו לחזור בתשובה ולהביא קרבן על חטאיהם (ועל פי זה מתורצת קושיא ד' (ב) הנ"ל), ואילו רש"י משמיט סיום זה.

והביאור:

לרש"י, הפירוש הפשוט של "אשר נשיא יחטא" הוא "אם נשיא יחטא", וכפי שפירש לעיל (ויחי מח, ו) "ומולדתך אשר הולדת אחריהם, אם תוליד עוד". אבל קשה: בדרך כלל באה מלת "אשר" בהמשך למה שנאמר לפני זה, ובנדרון דידן - בהמשך למה שנאמר בסוף הפסוק הקודם "חטאת הקהל הוא", ולכאורה אין שום קשר בין שני הדברים?

לכן הוצרך לחסיף (גם) פירוש בדרך הדרש - "אשרי הדור". פירוש: כאשר הנשיא זהיר בקיום ציווי התורה והוא מביא חטאת על שגגתו, ולא זו בלבד אלא שהוא מרגיש את החומר שבעצם החטא - "נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונו", אזי "אשרי הדור", שכן הנשיא מעורר (גם באופן ישיר) את אנשי דורו ומעמידם על חומר החטא ועד כמה צריכים ליזהר ממנו, אפילו אם אינו אלא בשוגג.

לפי זה מובן הקשר וההמשך בין "אשר נשיא יחטא" ל"חטאת הקהל הוא": במה שכתוב "חטאת הקהל הוא" יש לדקדק: הרי קרבן חטאת צריך להיות מלווה ברגש של חרטה ותשובה, אבל כאן עשו הקהל על פי הוראתם של הסנהדרין, ומה מקום יש לתשובה וחרטה? והמענה לשאלה זו רמוז במלים "אשר נשיא יחטא": הנהגתו הזאת של הנשיא מביאה לידי כך שגם בשעה שהקהל חטא בשוגג (על פי הוראת הסנהדרין) מתחרטים הם על כך וחוזרים בתשובה.

משום זה נאמר "אשרי הדור" לגבי החטא ("אשר נשיא יחטא") ולא לגבי הבאת הקרבן, כי האושר קשור לעצם החטא והזהירות ממנו, לא להבאת הקרבן בפועל (שבזה אינו מודגש כל כך הזהירות והחרטה כו' בעצם החטא).

הטעם שרש"י אינו צריך לפרש שזהו "מדרשו" - כי הוא סומך על פירושו לעיל (פסוק ג) "ופשוטו לפי אגדה", שמשם מובן גם לפסוקנו.

ומה שלא נאמר ענין זה אצל הכהן המשיח (לעיל פסוק ג) - יש לומר:

הבטוי "אשרי" מתאים בעיקר לגבי מי שאינו חוטא מלכתחילה, גם לא בשוגג, ולא כל כך לגבי מי שחוטא ואחר כך חוזר בתשובה; וענין זה (שלילת החטא מלכתחילה) נפעל בעיקר על ידי הנשיא, ולא על ידי הכהן המשיח. דהנה, תפקידו של הכהן הוא לכפר על ישראל ולהתפלל בעדם (רש"י פסוק ג). לכן, גם בשעה שאנשי דורו רואים אותו מביא קרבן על שגגתו הרי זה מעורר אצלם בעיקר (לא הזהירות להשמר מחטא מלכתחילה, אלא) את ההרגשה שלאחר החטא (אפילו בשוגג) לא יתביישו ויביאו קרבן על כך.

ואילו תפקידו של הנשיא הוא להנהיג את הדור ולנהל את עניני המלכות, ובשעה שהוא נותן לב להביא כפרה על שגגתו הרי זה משפיע על אנשי דורו להיות זהירים מלכתחילה מחטא.

לפי זה מובן מה שאין רש"י מפרש "אשרי הדור" שההדיוטות למדים מהנשיא להביא קרבן, שכן ענין זה שייך גם אצל כהן המשיח, ואין זה החידוש שבגללו נאמר "אשר - אשרי" רק בנשיא.

יינה של תורה

תפקידו של הכהן גדול הוא להשפיע ולהמשיך אהבת ה' לישראל, כמבואר בחסידות. והנה אהבה היא בחינת התפשטות ומציאות ("ש מי שאוהב"), כי אהבה קשורה עם מציאות האדם, וכתוצאה מכך עלול אדם להכשל בחטא בשוגג (ראה לעיל), שסיבתה היא התגברות מציאות האדם (וכידוע שחטא בשוגג באה מהתגברות הנפש הבהמית). ולכן לא נאמר לגבי כהן המשיח "אשר (כהן המשיח יחטא)".

ואילו תפקידו של הנשיא (המלך) הוא להמשיך ביטול ויראה, ומצד הביטול אין מקום ואפשרות לחטא אפילו בשוגג, ולכן "אשרי הדור".

שם: אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו

הגור אר"י הקשה: "מאי שנא בנשיא דכתב, הוא הדין אחר אשריו". ויש לומר, שרבותא יתירה יש בנשיא, "שאינ לבו כפוף" (לשון רש"י הוריות י, ב), ואדרבה, עליו להרגיש רוממות והתנשאות - ועם זאת, נותן הוא לב להביא כפרה על שגגתו.

ה, ט

והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת הוא

והזה מדם החטאת: בעולה לא הטעין אלא מזוי, ובחטאת הזאה ומזוי

אין הכוונה שבעולה אין זריקת דם כלל, כי אם שבחטאת הוצרכו להיות שתי פעולות, אבל גם מיצוי של קרבן עולה ("ונמצה דמו" - לעיל א, טו) משמעו זריקת הדם (ראה בביאור שם). וכן מוכח מרש"י זה עצמו, שמשוה הזאה ומיצוי זה לזה.

וראה רש"י מעילה (ט, א במשנה, ד"ה מיצה): "דמיצוי עולת העוף במקום זריקה דבהמה והזאה בחטאת העוף כו". וראה דעת זקנים בעה"ת, חזקוני ופענח רזא. ועוד.